

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 351.863

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

Качала Т.М., д.е.н., професор

Черкаський державний технологічний університет

Данная статья посвящена исследованию особенностей управления процессами обеспечения экономической безопасности на разных уровнях иерархии, определены пути их оптимизации. Разработана стратегия управления процессами обеспечения экономической безопасности региона. Исследовано три базовых подхода к обеспечению экономической безопасности региона с точки зрения формирования источников и направлений использования дефицитных ресурсов.

This article is devoted research of features of management of providing of economic security processes on the different levels of hierarchy, certainly ways of their optimization. Strategy of management of providing of economic security of region processes is developed. Investigational three base going is near providing of economic security of region from point of forming of sources and directions of the use of scarce resources.

Постановка проблеми. Значення економічної безпеки полягає у створенні матеріальної основи життєдіяльності регіону. В умовах сучасної соціально-економічної кризи загострюються проблеми захисту економічних інтересів господарюючих суб'єктів регіону. Саме в сфері забезпечення економічної безпеки зосереджена діяльність держави щодо захисту економічних інтересів різнорівневих об'єктів соціально-економічної системи регіону. Реалізація пріоритетних напрямків забезпечення економічної безпеки регіону нерозривно пов'язана з необхідністю вдосконалювання механізму управління процесами забезпечення економічної безпеки регіону.

Аналіз останніх джерел. Економічна безпека як тема теоретичних та прикладних досліджень почала розроблятися вітчизняними дослідниками лише в останнє десятиріччя. Зважаючи на особливу значимість даної проблеми в сучасних умовах в даний час дослідження за даним напрямком відбуваються достатньо бурхливо, про що свідчить низка фундаментальних праць провідних вітчизняних науковців, серед яких варто виділити таких як Бандур С.І., Білоус О.Г., Гальчинський А.С., Геєць В.М., Гончаренко О.М., Данилишин Б.М., Єрмошенко М.М., Жаліло Я.А., Мунтіян В.І., Пастернак-Таранушенко Г.А. та ін. Разом із тим, чимало проблем, пов'язаних, головним чином, із процесами управління економічною безпекою на різних рівнях управління, залишаються недостатньо вивченими. Управління процесами забезпечення економічної безпеки регіону носить переважно фрагментарний, короткостроковий характер, спрямований на локалізацію найбільш значимих у сучасний момент часу, загроз. Такий підхід не відповідає сучасним вимогам забезпечення економічної безпеки регіону.

Метою статті є визначення шляхів оптимізації управління процесами забезпечення економічної безпеки регіону.

Виклад основного матеріалу. Під процесами управління економічною безпекою регіону розуміється регламентована нормами права сукупність послідовних дій, реалізованих різними відомствами державного, регіонального, місцевого рівнів, спрямованих на створення правової, організаційної, економічної складових механізму забезпечення економічної безпеки регіону, а також формування умов для його ефективної реалізації [1]. Механізм забезпечення економічної безпеки являє собою систему організаційно-економічних і правових заходів із запобігання економічних загроз.

Управління процесами забезпечення економічної безпеки розуміється як планування, мотивація, організація, координація діяльності в сфері економічної безпеки, а також контроль і облік за її реалізацією.

Специфіка діяльності із забезпечення економічної безпеки регіону полягає в необхідності поєднати інтереси держави, регіону та окремих господарюючих суб'єктів. Таким чином, управління процесами забезпечення економічної безпеки регіону лежить у двох площинах: економічна політика держави, спрямована на реалізацію національних інтересів України, і регіональна економічна політика, спрямована на забезпечення економічної безпеки регіону та його господарюючих суб'єктів. Склад-

ність же управління полягає в тому, що цілий ряд питань і об'єктів відносяться до спільного відання державних і місцевих органів влади, а чіткого регламентованого розподілу функцій із забезпечення економічної безпеки між державними й місцевими органами влади немає.

З метою оптимізації управління процесами забезпечення економічної безпеки регіону доцільно розмежувати функції управління на державному й регіональному рівнях (таблиця 1).

Таблиця 1

**Функції державних і регіональних органів влади з управління процесами
забезпечення економічної безпеки регіону**

Основні функції державних органів влади	Основні функції регіональних органів влади
<ul style="list-style-type: none"> – участь у розвитку регіону переважно за допомогою розміщення замовлень (бажано пропорційно за регіонами), трансфертів, інвестування окремих проектів, реалізації державних програм регіонального розвитку з пайовим державним фінансуванням; – відновлення й розвиток міжрегіональних систем зв'язку; – своєчасне забезпечення нормативно-правової бази економічної діяльності об'єктів економічної безпеки мезорівня; – створення рівноправної взаємодії державної і регіональної бюджетних систем; – створення сприятливого клімату для розвитку економічного середовища регіону без завдання шкоди національно-державним інтересам всієї країни. 	<ul style="list-style-type: none"> – виявлення й моніторинг факторів, що впливають на нестійкий розвиток регіону в поточній ситуації й у перспективі; – формування економічної політики й інституційних перетворень у рамках загальнодержавної стратегії економічних реформ; – недопущення дискримінації з боку державних органів щодо регіону; – освоєння і використання природних ресурсів, розвиток торгівлі, сфери послуг, культури, охорони здоров'я, підтримки правопорядку.

* Джерело: складено автором за [2, 3]

Економічна безпека регіону повинна забезпечуватися, у першу чергу, за рахунок зваженої, ефективної регіональної економічної політики, що проводиться в рамках регіональної програми соціально-економічного розвитку регіону (у свою чергу програма соціально-економічного розвитку повинна коректуватися залежно від обраної стратегії забезпечення економічної безпеки регіону).

Управління процесами забезпечення економічної безпеки регіону носить багатоплановий характер і здійснюється на державному й регіональному рівнях. У загальному вигляді стратегія управління процесами забезпечення економічної безпеки регіону представлена на рис. 1.

Однак, у зв'язку з обмеженістю всіх видів ресурсів, в першу чергу фінансових, впровадити систему комплексних заходів з управління процесами забезпечення економічної безпеки регіону досить важко. При виборі стратегії забезпечення економічної безпеки регіону вкрай необхідний зважений, вивірений підхід, заснований на розрахунках і наукових дослідженнях. Науковці виділяють три базових підходи до забезпечення економічної безпеки регіону з точки зору формування джерел і напрямків використання дефіцитних ресурсів.

Перший підхід може бути визначений як підвищення конкурентоспроможності економіки регіону в цілому. Сутність даного підходу полягає в наступному: більша частина ресурсів, якими володіє регіон, спрямовується на розвиток найбільш перспективних галузей регіональної економіки, а також в ефективні галузі й виробництва, продукція яких реалізовується як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Зароблені у такий спосіб кошти спрямовуються на підтримку кризових сфер економіки, територій, реалізацію певних програм у рамках забезпечення економічної безпеки регіону.

Другий підхід являє собою інерційне стримування кризи в депресивних сферах і районах регіону. Суть його полягає в тому, що бюджетні кошти спрямовуються безпосередньо кризовим галузям і районам. Разом із тим, через гостру недостачу бюджетних коштів подолати кризу неможливо, лише на певний час стримали та пригальмувати її розвиток.

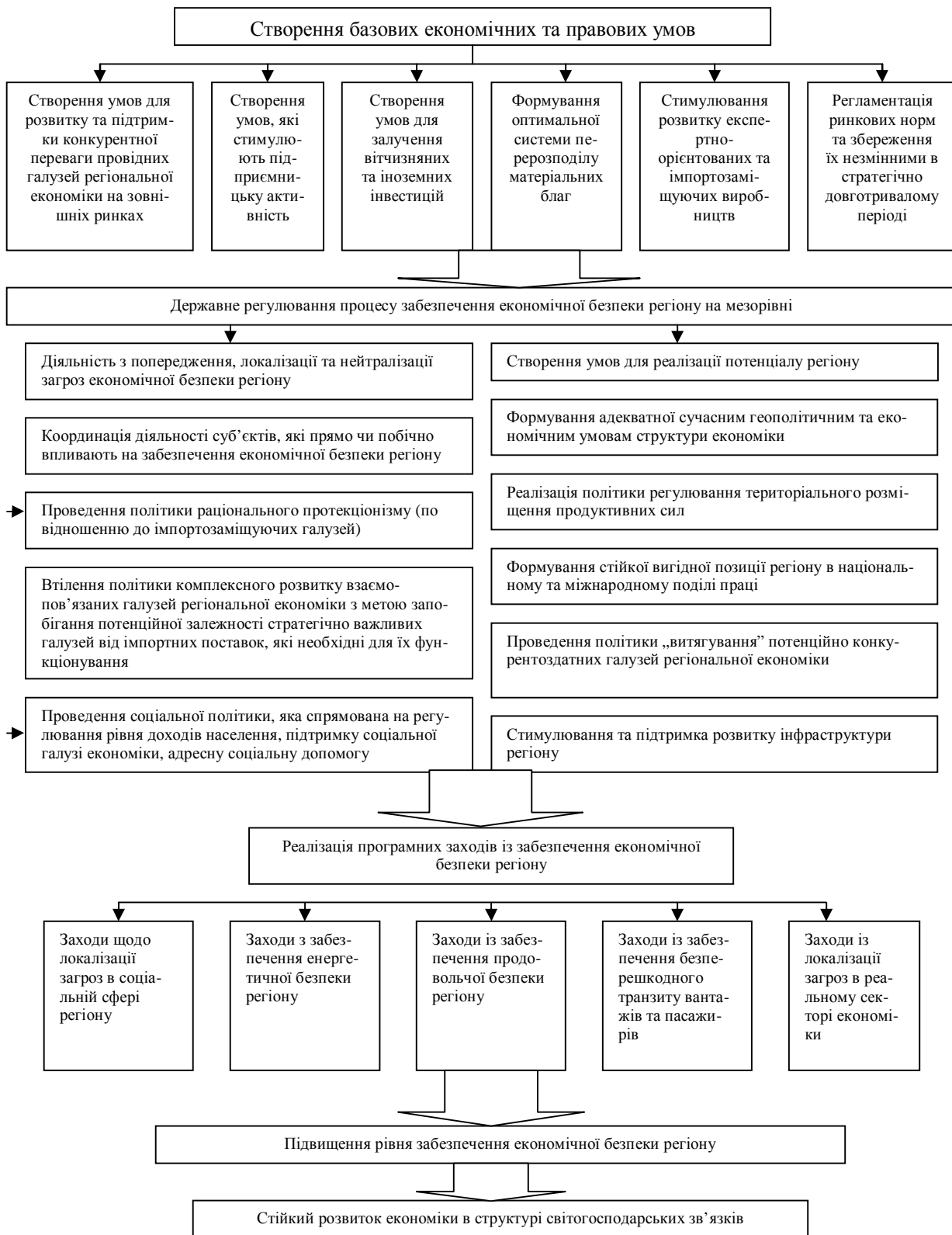
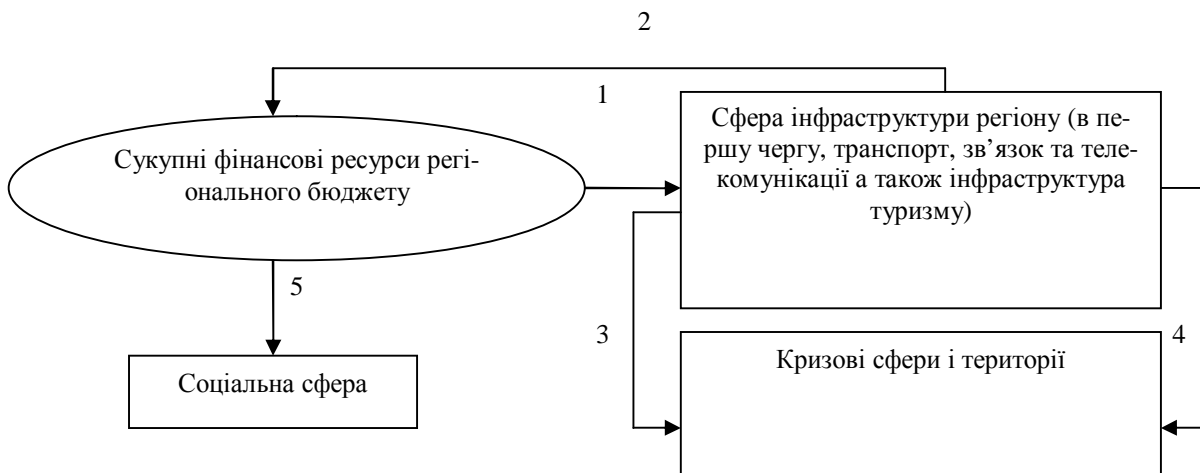

Рис. 1 Стратегія управління процесами забезпечення економічної безпеки регіону

Третій підхід орієнтований на адресне стимулювання кризових сфер і територій регіону, що передбачає відмову від прямого фінансового стримування розвитку кризових явищ. Даний варіант передбачає підтримку розвитку підприємництва в регіоні, причому фінансові можливості органів державного управління використовуються в основному для мобілізації можливих видів підтримки кризових сфер і територій. Повернення виділених для нейтралізації кризи коштів буде в основному здійснюватися за рахунок підвищення ефективності і зростання виробництва цих галузей (рис. 2).

1. бюджетні ресурси;
2. доступні кошти в вигляді (дивідендів) від вкладених ресурсів;
3. (дивіденди), спрямовані на стримування кризи та локалізації загроз;
4. (дивіденди) спрямовані на підвищення господарської активності в певних сферах і на територіях;
5. адресна підтримка соціальних об'єктів та програм

Рис. 2. Контур фінансового механізму підвищення економічної безпеки регіону

Висновки. Таким чином, проведені дослідження дозволили визначити пріоритетні напрямки забезпечення економічної безпеки регіону в нових геополітичних умовах. Реалізація пріоритетних напрямків забезпечення економічної безпеки регіону нерозривно пов'язана з необхідністю формування ефективного механізму управління процесами забезпечення економічної безпеки. При вдосконалюванні механізму управління процесами забезпечення економічної безпеки регіону найбільше доцільно дотримуватися підходу, орієнтованого на підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки і її адаптації у відповідності з новими геополітичними умовами й ринковими механізмами регулювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архипов А. Экономическая безопасность: оценки, проблемы, способы обеспечения / А. Архипов, А. Городецкий, Б. Михайлов // Вопр. экономики. – 1994. – № 12. – С. 36-44.
2. Гончаренко О. М., Лисицин Є. М. Методологічні засади розробки нової редакції концепції національної безпеки України. – К.: НІСД, 2001. – С. 6-7.
3. Дацків Р.М. Економічна безпека в глобальному вимірі // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 7. – С. 143-153.
4. Дронов Р. Подходы к обеспечению экономической безопасности // Экономист. – 2001. – № 2. – С. 42-44